

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Danmarkr

Citation: Brandes, Georg: "Danmarkr", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 259.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes11tom-shoot-workid56059/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

som bragte de ikke det Fremmede en levende Deltagelse i Møde. De forstaar og taler i de bedrestillede Klasser gennemgaaende Europas tre Hovedsprog; de taler helst Fransk, men kan bedst Tysk, skønt de i Reglen taler det med mange Fejl, fordi det ligger deres Sprog for nær. Men de ønsker ingensomhelst Forøgelse af deres Land. De nederlandsk talende Belgieres Kærlighed til Holland kan uden megen Overdrivelse betegnes som ulykkelig Kærlighed. Den bliver ikke gengældt. Intet Menneske i Holland nærer Ønsket om Genforening med Belgien i nogensomhelst Form. Et Medlem af *Staaten-generaal*, der gav denne Anskuelse kraftigt Udtryk, svarede paa Spørgsmaalet, om han da ikke ønskede at se sit Land stort?: «Ganske vist, men ikke paa den Maade. Belgierne er Katoliker og Franskmænd, et os ganske fremmed Folk». I Belgien drømmer Flaminganterne om en Forbindelse mellem Tronarvingen og den lille nydelige Dronning af Holland, som dette nederlandske Folk af fordums Republikanere sværmer for paa Grund af hendes søde Ansigt og hendes ni Aar; men i de nordlige Nederlande vil intet Menneske høre tale om en saadan Forbindelse. Kløften mellem Belgien og Holland synes gravet for uoverskuelig Tid.

DANMARK

FARUM

(1897)

Pludseligt staar med forbausende Klarhed en lille Begivenhed fra min Barndom for mig. Jeg er ti Aar gammel. Jeg har om Vinteren været syg, og mine Forældre har tinget mig paa Landet i Sommerferien; al Æventyrlysten i mig er oppe. Paa Halmtorvet lover en tyk og smørret grinende Bonde at tage mig med paa sin Vogn til Byen Farum, hvor jeg skal bo hos Skolelæreren. Han fordrer to Daler derfor og faar dem. Summen er mig naturligvis ligegyldig; jeg faar Lov til at køre de Brune, o: at holde Tømmerne for dem, og er fornøjet. Hvor Farum ligger, véd jeg ikke, men ligemeget, det er en ny Verden. Hidtil har jeg, som er et Stadbarn, af Land kun set min Ammes Hus og Jord ude ved Glostrup — jeg véd endnu den Dag idag saa nøje, hvordan der lugtede i Stuerne, og hvorledes Inger gav mig en Ske for mig selv, mens de andre skiftede Skeen, naar der var Tykmælk — men dette, som forestaar, er en Landsby, en Skolebygning, en Herregaard, kort sagt Æventyret i den store Stil.

I en Vadsæk har jeg mine Skjorter og Bluser og Strømper og deriblandt et endnu aldrig baaret Pragtstykke: en blaa Klædes Trøje og en dertil hørende hvid Vest med Guldknapper, som min Moder har tilladt mig at bære om Søndagene. Til dagligt Brug bar jeg altid Bluse, saa Trøjen indeholdt en stærk Forfrem-

melse. Jeg længtes efter at bære den og beklagede dybt, at det netop nu var Mandag.

Midt paa Vejen holdt Bonden stille. Han forklarede mig, at han ikke godt kunde køre mig længer og derfor maatte sætte mig af; han selv skulde nemlig slet ikke til Farum. Men hist henne paa Vejen kom netop en Tørvekusk, som skulde derhen, og der fik han da mig Værgeløse anbragt. Pengene havde han jo faaet; jeg havde intet at give den anden, og med Vernød ombyttede jeg de brune Hestes raske Trav med Tørve-Øgenes Skridtgang. Mit første Indtryk af Mands-Træskhed.

Endelig var jeg der. Paa en høj, bred Bakke — høj og bred som den syntes mig da — knejsede den mægtige Skolebygning, et lille Kristiansborg, med Beboelseslejlighed tilhøjre og Skolerum tilvenstre. Og Skolelæreren, Hr. Leth, traadte venligt smilende ud med en Pibe i Haanden, der var et godt Stykke højere end jeg, og gav Haanden og bød indenfor, og straks var der Kaffe og Udtryk af den dybeste Foragt for den Bonde, der havde taget to Rigsdaler for en saadan Bagatel og saa ladet mig staa paa Vejen.

Straks bad jeg om Pen og Papir, og med Cifferskrift skrev jeg til en Kammerat, med hvem jeg var bleven enig om dette hemmelige Meddelelsesmiddel, om han vilde sige til mine Forældre, at jeg var bleven udmærket modtaget. Jeg vilde nemlig af en vis Blufærdighed ikke, at Hr. Leth skulde se, hvad jeg fra hans Hus skrev hjem. Jeg gav ham Bladet med Bøn om at lægge det sammen, hvad jeg ikke selv kunde; man havde ikke den Gang Konvolutter. Dog hvad lignede min Forbauselse, da han udevidere med et Smil læste højt af mine kunstige Cifre: «Jeg er bleven udmærket modtaget» osv. Aldrig havde jeg troet en saadan Skarpsindighed mulig. Og min Respekt for ham selv og hans lange Pibe steg.

I det samme bankede det let paa Døren. Og ind traadte to Piger, en stor og en lille, af hvilke den første rent fortumlede mig. Hun var blond, Søsteren negersort. De var 10 og 8 Aar gamle, lød Navnene Henriette og Nina K., var fra Brasilien, hvor de var bosatte, skulde tilbringe et Par Aar i Danmark, kom i Reglen daglig, men nu især for at tage den fremmede Dreng i Øjesyn. Da jeg i to Minutter havde set paa den dejlige Henriettes lyse Haar og underfulde graa Øjne, forsvandt jeg af Rummet, og fem Minutter efter kom jeg igen, iført hin mørkeblaa Trøje og hin

hvide Vest med Guldknapperne, som det var mig strengt forbudt at bære uden om Søndagen. Og fra det Øjeblik af gik jeg Synder i min Stadsdragt hver Dag, Gud gav — men med hvilke Samvittighedsnag!

Jeg ser dejlige, kornrige Marker for mig, langs hvilke vi legede; vi gjorde Jagt paa smukke, spraglede Sommerfugle, som vi fangede med vore Hætte og grusomt satte paa Naale, og Pigebørnene kastede min nye Dragt over med Havre, og hvis Havren hang fast, betød det et eller andet, Kærester tror jeg. Jeg og Kærester!

Saa blev vi bedt paa Herregaarden, stor og statelig som den var, et sandt Slot. Der boede den gamle, overmaade smukke hvidhaarede Kammerherre, Generalen, der jævnlig spiste ved Frederik VII's Taffel og ufravigelig bragte os Børn Godter fra Desertien, dejlige store Brystsukker i Papirer med brogede Billeder udenpaa af elskende Par i Hyrdestil og Knalderter med lange Papirfrynser. Hans yngste Søn, der besad en Insektsamling og meget andet Skønt, blev min svorne Ven, det vil sige jeg hans, thi jeg var ham ganske ligegyldig; men jeg mærkede det ikke og var glad og stolt over hans Venskab og sejlede med ham og mange andre Dreng og unge Piger paa den skønne Farum Sø, og jeg følte mig hver Dag mere som en hel Karl. Det var et Aarhundrede siden, jeg havde gaaet med Bluse.

Hver Morgen bragte jeg alle Aviserne til den tyske Huslærer paa Slottet, Dr. Dörr, og hver Morgen mødte jeg ved et Tilfælde Henriette, og saa skiltes vi ikke synderlig mere ad den Dag. Jeg havde intet Navn for den Beundring, der bandt mig til hende. Jeg vidste, hun var dejlig, det var Alt. Vi vilde gerne læse noget sammen og læse saaledes hele *Don Quijote* i Charlotte Dorothea Biehls Oversættelse i Lysthuset Kind mod Kind. Vi forstod naturligvis kun det Halve deraf, og jeg husker, vi forgæves søgte Oplysning om det ofte forekommende Ord «Dulle»; men vi lo, saa vi græd, af det, vi forstod. Og endnu er det denne Læsning af *Don Quijote*, der har behersket alle mine senere Forsøg paa at trænge ind i dette Værk.

Men Henriette havde en Tone, der aldeles manglede mig: hun morede sig med at spinde Rænker, var opfindsom og intrigant. En Dag opfordrede hun mig til at spille Børnene i Skolen, disse smaa, hvidhovedede Dreng og Piger, som vi forlængst alle kendte, et ordenligt Puds. Jeg skulde til en niaarig Pige ved

Navn Ingeborg fra en 11—12aarig Dreng ved Nava Per skrive et rigtigt Kærlighedsbrev, og ruodt om dei skulde saa Henriette, den listige Kreolerinde, sy en duftende lille Blomsterkrans. Brevet blev forfærdiget og overbragt. Men det havde ingen anden Følge end den, at næste Dag, da jeg gik med Henriette paa Landevejen, skilte Per sig fra sit Følge, kaldte mig en Laps fra Kjøbenhavn og spurgte, om jeg vilde slaas. Træde tilbage var der naturligvis ikke Tale om, men jeg mindes saa tydeligt, at jeg blev lidt flov ved Sagen; han var meget større og bredere end jeg, og jeg havde tilmed en daarlig Sag at forfægte. Dog neppe var de første Forsøgs-Knubs vekslede os imellem, før jeg følte mig rent overmodig. Den arme Hvaip! Han havde jo ingen Anelse om, hvad det var at slaas. Fra mit daglige kjøbenhavnske Skoleliv kendte og kunde jeg de Hundrede Kneb og Finter, han aldrig havde lært, og saasnart jeg forstod det, kastede jeg ham som en Vaute i Grøften. Han fo'r op igen, men med fornømt Ligegyldighed kastede jeg ham anden Gang til Jorden, saa det sang i ham. Det tilfredsstillede mig, at jeg ikke havde staaet til Skamme i Henriettes Øjne, der iøvrigt tog min Bedrift med megen Kulde og ikke sagde mig et Ord derfor. Derimod spurgte hun mig, om jeg vilde træffe hende samme Aften under det gamle Majtræ. Da vi mødtes der, havde hun to lange Remme med og spurgte straks lidt spotsk og tørt, om jeg havde Mod til at lade mig binde. Mit Svar lød selvfølgelig bekræftende, hvorpaa hun meget omhyggeligt og omstændeligt sammensnørede mine Hænder med den ene Rem. Om jeg kunde bevæge Armene? Nej. Derpaa svang hun med ivrig Hast den anden Rem og lod den falde over mine Rygstykker. Atter og atter. Atter og atter. Min første fine Trøje blev en banket Trøje. Hun nød det højligt at øve sin Magt. Jeg vilde selvfølgelig i min Drengæere hverken skrike eller beklage mig; jeg betragtede hende kun med den dybeste Forundring. Hun gav ingen Forklaring, løste mine Hænder; vi gik hver sin Vej, og jeg undgik hende hele Resten af mit Ophold. Saaledes lærte jeg for første Gang kvindelig Træskhed at kende.

Imidlertid, jeg bar ikke længe Nag, og Aftenen før min Afrejse mødtes vi efter hendes Bøn endnu en Gang, og hun gav mig da det første og eneste Kys, uden at hverken hun eller jeg sagde andet end det Ord: Farvel.

Jeg har aldrig genset hende. Jeg véd, at hun for tyve Aar siden skal være død i Brasilien. Men to Aar efter, da jeg havde min første Skoledrenge-Kærlighed til en elleveaarig Pige, affærdigede denne mig paa Børnebal med den haanlige Bemærkning: «Naa, det er dig, som lod dig prygle af Henriette K. under Majtræet i Farum!»

Ja, det var mig. Saa grusom havde min Skønne været, at hun end ikke havde negtet sig til Veninder at udbrede Rygtet om den forsmædelige Behandling, hun havde underkastet en Kammerat, der af ren Æresfølelse ikke havde slaaet igen.

Det var min første virkelige Erfaring om Kvindenatur.